2015-50-RE

CAUSA 2015-50-RE
(Pujol Ferrusola c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 546-2015. Recurs d'empara

Aute del 15 de març del 2016

BOPA núm. 18, del 23 de març del 2016

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 18 de desembre del 2015, per la representació processal del Sr. Jordi Pujol Ferrusola, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra els autes del 7 d'octubre del 2015 i del 10 de novembre del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que anul·li els autes impugnats per tal que el Tribunal de Corts dicti una nova resolució "*en el sentit expressat per aquesta part en el recurs d'apel·lació*";

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 26 de gener del 2016;

Escoltat l'informe de la magistrada ponent, Sra. Laurence Burgorgue-Larsen;

Antecedents

Primer

El 4 de juny del 2015, el Sr. Jordi Pujol Ferrusola va interposar una querella criminal contra el Sr. Oriol Ribas Duró i tota altra persona de la qual la instrucció determinés la responsabilitat penal, i com a responsable civil l'entitat bancària Andbank, per uns presumptes delictes de falsedat i, alternativament, de creació mediata ús i comercialització de documents inveraços per a particulars, tipificats i penats als articles 435 i 438 del Codi penal.

En el seu escrit de querella, el Sr. Jordi Pujol Ferrusola manifestava que va acordar amb el seu gestor bancari fer creure a la seva esposa que els seus fons dipositats a la Banca Reig (actual Andbank) eren en realitat del seu pare i per tal de reforçar aquesta versió interessada demanava a aquest gestor de mostrar uns documents, un primer document signat pel Sr. Jordi Pujol Soley en què assumia la titularitat del compte i un segon document en què el Sr. Jordi Pujol Ferrusola indicava que no era titular d'aquest compte. Ambdós documents havien de ser destruïts tan bon punt haguessin acomplert la seva funció.

Arran de la comissió rogatòria internacional tramesa per Espanya, la Batllia va sol·licitar, entre d'altres, la informació requerida sobre els comptes titularitat del recurrent i de les seves societats mercantils, informació que va ser lliurada per part de l'entitat bancària, el contingut de la qual és objecte de la querella.

Segon

El 27 de juliol del 2015, la Secció d'Instrucció 1 de la Batllia va concloure que dels fets de la causa no es desprenien elements conformadors dels delictes penals esmentats i, per consegüent, va dictar un aute en què decidia no admetre a tràmit aquesta querella i arxivar les actuacions com a diligències indeterminades.

Tercer

La representació processal del Sr. Jordi Pujol Ferrusola va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió i, el 7 d'octubre del 2015, el Tribunal de Corts va dictar un aute mitjançant el qual decidia desestimar aquest recurs i confirmar l'aute d'arxiu de les actuacions.

Quart

La representació processal del Sr. Jordi Pujol Ferrusola va interposar, aleshores, un incident de nul·litat d'actuacions, per tal com va considerar que s'havien vulnerat de ple els seus drets constitucionals pel fet de privar-lo de l'accés a la jurisdicció mitjançant uns raonaments il·lògics que no responien al cànon constitucional.

Cinquè

El 10 de novembre del 2015, el Tribunal de Corts va dictar un aute que desestimava aquest incident de nul·litat d'actuacions.

Sisè

El 18 de desembre del 2015, la representació processal del Sr. Jordi Pujol Ferrusola va interposar un recurs d'empara contra els autes del 7 d'octubre del 2015 i del 10 de novembre del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

Aquesta part manifesta, en primer lloc, que no pretén un nou examen dels documents que obren en autes, sinó que se n'extreguin les conseqüències jurídiques, és a dir, que aquesta part pugui tenir accés a la jurisdicció, que, per tant, s'admeti la querella formulada per tal que es puguin dur a terme les investigacions escaients demanades sobre la informació proveïda per l'entitat bancària a l'autoritat judicial andorrana, la qual no reflecteix la realitat de les operacions bancàries efectivament efectuades.

Altrament dit, demana al Tribunal Constitucional que analitzi la fonamentació jurídica dels autes impugnats pel fet que, segons el seu parer, aquesta seria il·lògica i mancada de raó en relació amb els fets denunciats i amb els documents que sustenten aquests fets.

Aclarit aquest punt, en segon lloc, aquesta part manifesta que l'aute que resol l'incident de nul·litat d'actuacions no respon a cap dels arguments desenvolupats i es limita a dir que aquesta part reitera els seus arguments continguts en el seu recurs d'apel·lació. La part recurrent evidencia que no hi cap reiteració, ja que l'argumentació emprada pel Tribunal de Corts no és la mateixa que la de la Batllia per inadmetre a tràmit la seva querella. El Tribunal de Corts va declarar que els fets denunciats pel que fa al conjunt de cartes trameses per l'entitat bancària estaven prescrits i pel que feia a les compensacions efectuades per l'entitat bancària, aquestes serien conegudes pel recurrent abans la seva incorporació en la comissió rogatòria.

D'una banda, la part recurrent manifesta que els fets no estaven prescrits, atès que el delicte al·legat en la querella criminal era l'ús de documents falsificats, ús que s'havia efectuat l'any 2015, en el moment de respondre a la petició judicial, per consegüent, el raonament del Tribunal de Corts era il·lògic i mancat de raó, i vulnerava el dret a l'accés a la jurisdicció del recurrent, perquè no pot accedir a l'òrgan judicial en defensa dels seus drets i interessos legítims. Afegia, que també afectava a la seva intimitat, ja que eren elements que es van facilitar a l'autoritat judicial espanyola.

D'altra banda, pel que fa a les compensacions bancàries denunciades, el recurrent manifesta que no en sabia res fins al moment de tenir coneixement de la comissió rogatòria espanyola. Segons el seu parer, aquest punt no va ser degudament analitzat per l'aute que resolia l'incident de nul·litat d'actuacions.

Aquesta part conclou que les resolucions impugnades del Tribunal de Corts manquen de fonamentació jurídica o bé es fonamenten en uns arguments il·lògics i mancats de raó, motius pels quals s'ha vulnerat el dret a la jurisdicció del recurrent.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que anul·li els autes impugnats per tal que el Tribunal de Corts dicti una nova resolució "*en el sentit expressat per aquesta part en el recurs d'apel·lació.*"

Setè

El 26 de gener del 2015, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què demana la inadmissió a

tràmit d'aquest recurs d'empara per la manca manifesta de contingut constitucional de les seves pretensions, d'acord amb allò que disposa l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional.

Després de recordar la naturalesa i el contingut del dret a la jurisdicció, analitza les resolucions del Tribunal de Corts i conclou que donen una resposta lògica i raonada al recurrent, tot i que aquesta no sigui compartida per ell.

En particular, pel que fa al contingut de l'aute que resol l'incident de nul·litat d'actuacions, el Ministeri Fiscal manifesta que el Tribunal de Corts va precisar que no es tractava de tornar a valorar les proves i que el recurrent feia una interpretació "*particular*" sobre uns fets que considerava delictius i que ell mateix hauria ideat l'any 2001. Aquesta interpretació va ser rebutjada tant en primera instància, com en segona. I reitera que no s'han trobat els elements necessaris per tal d'admetre la querella i efectuar diligències, per tant, no s'han vulnerat els drets constitucionals del recurrent.

Fonaments jurídics

Primer

El nus gordià d'aquesta causa –de la qual els detalls del procediment es relaten en els antecedents– rau en demanar-se si la Batllia, en un primer moment (aute del 27 de juliol del 2015), i després el Tribunal de Corts (autes del 7 d'octubre i del 10 de novembre del 2015), han vulnerat l'article 10.1 de la Constitució. Altrament dit, si l'arxiu de la querella presentada pel recurrent contra el vicepresident de l'entitat bancària Andbank i altres persones no esmentades de manera expressa constitueix una vulneració del dret a l'accés a la jurisdicció.

Segon

El cànon de constitucionalitat d'aquest Tribunal ha estat clarament establert des de fa temps i contempla la relació entre, d'una banda, la valoració de les normes de procediment (penals o civils) efectuada pels jutges ordinaris i, d'altra banda, el dret a l'accés al jutge.

En relació amb aquest punt es fa necessari recordar que: "*aquest Tribunal Constitucional ha reiterat que la selecció, la interpretació i l'aplicació de les normes processals són qüestions de legalitat ordinària que corresponen en exclusiva als òrgans de la jurisdicció judicial i només adquireixen relleu constitucional i poden ser controlades per la jurisdicció constitucional per vulneració de l'article 10 de la Constitució, quan la resposta judicial pugui ser titllada d'arbitrària o lògicament irraonable. El que és cert és que, des de la perspectiva d'aquest dret constitucional, cal exigir una cura especial dels òrgans judicials quan la pretesa vulneració dels drets a la jurisdicció i al procés degut es produeix a l'inici d'aquest procés, en el moment de l'accés a la jurisdicció, i es refereix a una resolució que tanca la possibilitat de fer valer, per primera vegada, davant un jutge o un tribunal les pretensions jurídiques de fons en defensa dels drets o interessos legítims. En aquests supòsits, es pot exigir que les resolucions judicials no solament no siguin arbitràries, sinó que no responguin a una interpretació i aplicació de les regles processals tan rigorista que produeixi una desproporció clara entre la finalitat d'aquestes regles i els interessos sacrificats*" (veg. l'aute del 14 de març del 2007, recaigut en la causa 2006-26-RE, o els autes del 25 de maig del 2007, recaiguts en les causes 2007-1-RE i 2007-5-RE, respectivament).

En aquest context, la qüestió rau en saber si la motivació de les jurisdiccions ordinàries es va efectuar de tal manera que la decisió pronunciada (l'arxiu de la querella criminal), va ser o no va ser arbitrària i va conduir o no a un resultat desproporcionat.

Tercer

Per tal de valorar la pertinència de la motivació i del raonament del Tribunal de Corts, cal tenir una visió del conjunt del litigi.

L'examen de la causa i el conjunt de les decisions impugnades demostra que cada jutge -de la batlle d'instrucció al Tribunal de Corts- en el marc de les seves competències respectives, va no solament examinar el conjunt dels fets, sinó també, i sobretot, va motivar la seva decisió.

En l'aute del 27 de juliol del 2015, la batlle va dedicar set pàgines a explicar els motius pels quals no donava curs a la querella criminal del recurrent per uns presumptes delictes de falsedat i, alternativament, de creació mediata ús i comercialització de documents inveraços per a particulars, tipificats i penats als articles 435 i 438 del Codi penal.

En primer lloc, la batlle instructora exposa de manera detallada el marc fàctic del litigi que es va iniciar a partir del moment en què el matrimoni Pujol-Gironés, que s'havia separat l'any 1997, decidia reprendre la seva vida conjugal l'any 2000; explica, que per tal d'evitar eventuals futurs problemes conjugals, el recurrent va demanar l'any 2001 que l'entitat bancària exhibís a la seva esposa una carta del seu pare que l'acreditava com a titular del compte a Andorra. En realitat, la instrucció destaca que el recurrent era el titular real del compte i que la falsedat intel·lectual sobre la titularitat del compte tenia per objectiu enganyar la seva esposa i d'aquesta manera conservar els fons dipositats en la seva única possessió sense haver de compartir-los amb ella.

Seguidament, la batlle, sobre la base d'una anàlisi del conjunt dels elements de les actuacions i de la definició del delicte de falsedat donada per l'article 405 del Codi de procediment penal, conclou que cap dels elements constitutius d'aquest delicte es troba present en aquest cas; per consegüent, aquest delicte no podia imputar-se als representants de l'entitat bancària en qüestió.

El Tribunal de Corts també va analitzar cada una de les qüestions plantejades pel recurrent en apel·lació. I, després de recordar les competències del batlle instructor, el qual pot, sobre la base dels articles 39 i 41 del Codi de procediment penal, arxivar unes actuacions quan sigui manifest que els fets no són clarament constitutius de delicte o de contravenció penal, el Tribunal de Corts va examinar les dues qüestions majors al voltant de les quals s'articula aquest litigi: la de la prescripció de l'acció penal del recurrent i la dels moviments de fons en els comptes del recurrent.

Altrament dit, el Tribunal de Corts va motivar efectivament les seves resolucions. Dit això, conté aquesta motivació raonaments arbitraris i/o il·lògics? Aquesta és la problemàtica d'aquesta causa.

Pel que fa a la qüestió de la prescripció de l'acció penal del recurrent, tot depèn del moment en què s'inicia el termini per computar la prescripció. Pel Tribunal de Corts, el punt de referència és l'any 2001 moment en què el recurrent, amb la complicitat de l'entitat bancària, va idear l'engany per fer creure a la seva esposa que era el seu pare qui era titular d'aquell compte a Andorra amb l'objectiu d'amagar-li una part del seu patrimoni. Segons el parer del recurrent, cal prendre en consideració no el moment de la creació dels documents litigiosos, sinó el de la transmissió per part de l'entitat

bancària a les autoritats judicials, l'any 2015, com a conseqüència de la comissió rogatòria internacional tramesa per les autoritats judicials espanyoles. Insisteix sobre aquest element en la mesura en què considera que els documents tramesos a les autoritats judicials andorranes per l'entitat bancària serien parcel·laris (mancaria una tercera carta en què el seu pare manifestava que el reconeixement de titularitat s'havia signat per petició expressa del seu fill per tal de desactivar un conflicte conjugal, però advertint que no era el drethavent d'aquell compte), cosa que donaria una imatge estroncada dels mòbils de les seves accions.

Pel que fa a les operacions financeres que s'haurien efectuat en els comptes del recurrent, el raonament d'aquest darrer parteix de la mateixa pressuposició: considera que va descobrir l'any 2015 (com a resultat de la comissió rogatòria internacional) algunes operacions bancàries en els seus comptes que analitza com una antiga pràctica dels bancs andorrans anomenada "*compensacions*" entre els clients del banc.

Quart

Com ja s'ha dit en el fonament jurídic segon, no correspon al Tribunal Constitucional ser jutge de la legalitat i del procediment ordinaris -salvat l'existència d'arbitrarietat en l'anàlisi dels jutges del fons desembocant en "*una desproporció clara entre la finalitat d'aquestes regles i els interessos sacrificats*" (veg. l'aute del 14 de març del 2007, recaigut en la causa 2006-26-RE).

Altrament dit, en aquesta causa, ens hem de demanar si la motivació del Tribunal de Corts sacrifica, de manera desproporcionada, els interessos del recurrent materialitzats en la voluntat de querellar-se amb el banc per aclarir els dos punts en litigi esmentats (propietat real d'un dels comptes i els seus moviments financers).

Pel que fa al primer punt, la motivació del Tribunal de Corts es concreta de la manera següent: "*l'acció penal que exerceix la part querellant manca de tota prosperabilitat, tota vegada que demana la imputació del o dels querellats per un delicte de falsedat en base principalment a la inexistència d'una documentació (altres cartes que acompanyaven la del Sr. Jordi Pujol Soley), en origen pretesament falsa i creada pel mateix recorrent que a més hauria d'haver estat degudament destruïda i que les diligències a practicar que reclama a tal efecte, còpia de la documentació entregada per Andbank a la Batllia és al seu abast, sigui perquè ja en disposa doncs declara haver pagat per ella més de dotze mil euros sigui per figurar en el procediment penal contra ell iniciat a Espanya.*

Val a dir, en aquest punt, que es tractaria d'uns fets presumptament realitzats l'any 2001, prescrits pel seu autor, quina perjudicada directa seria la Sra. Mercè Gironés Riera i d'una gran incertesa tota vegada que el mateix denunciant declara que els documents havien de ser destruïts" (considerant tercer, aute del 7 d'octubre del 2015 del Tribunal de Corts).

En relació amb el segon punt, la motivació del Tribunal de Corts es formula així: "*Sobta si més no que es declari desconèixer la realització de nombroses operacions bancàries efectuades sobre els comptes oberts al Principat a Banca Reig (actual Andbank, després de la fusió amb el Banc Agrícol al 2001) que afecten operacions realitzades amb quantitats de diners gens menyspreables, no sols per l'època sinó també actualment (7, 9, 16, 30… milions de pessetes) i sobre tot, d'acord amb el llistat que figura al foli 5 del seu escrit de querella, es produïren entre el anys 1991-1994 (doc 3 bis) i a tall d'exemple: el 25-01-1991 N. G. V. i M. G. G., 10 milions de les antigues pessetes; el mateix dia 25 de gener del 91, I. M. C. P. altres 9 milions de pessetes; a finals del 92, els dies 11 i 19 de*

desembre, els Srs. J. B. G. i A. A. O., trenta milions de pessetes cada vegada; al maig del 95 el Sr. G. i el Sr. R. 35 i 30 milions de pessetes respectivament fins al 40 milions de juliol del 94 dels Srs. B. L./C. M. quin desconeixement o ignorància no pot ser sinó atribuïda a la passivitat o millor dit acceptació tàcita del propi interessat" (considerant quart, de l'aute esmentat).

Cinquè

D'aquests elements es desprèn que no es pot imputar al Tribunal de Corts, en relació amb els dos punts esmentats, un raonament que es pugui titllar d'absurd o d'arbitrari que sacrificaria de manera desproporcionada els interessos del recurrent a favor dels objectius de les regles processals (veg. p. ex. l'aute del 14 de març del 2007, recaigut en la causa 2006-26-RE). La jurisdicció penal posa en evidència, de manera suficient, les incoherències de l'argumentació del recurrent, així com el fet, perfectament acreditat en el marc de la instrucció duta a terme per la Batllia, que va ser ell mateix, l'any 2001, qui va aportar els documents litigiosos a l'entitat bancària querellada; sense que pogués demostrar al jutge ordinari que no va tenir coneixement fins a l'any 2015 de la multitud imposant d'operacions bancàries efectuades en el seu compte i que remunten lluny en el temps com ho demostra el Tribunal de Corts.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

Primer

No admetre a tràmit el recurs d'empara 2015-50-RE interposat per la representació processal del Sr. Jordi Pujol Ferrusola contra els autes del 7 d'octubre del 2015 i del 10 de novembre del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts.

Segon

Notificar aquest aute a la representació processal del Sr. Jordi Pujol Ferrusola, al president de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal.

Tercer

Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 15 de març del 2016.

Laurence Burgorgue-Larsen
Presidenta

Isidre Molas Batllori
Vicepresident

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona
Magistrat